

BACHELOROPPGAVE

Socialiseret til at købe utstyr

Et kvalitativt studie om problematikker omkring utstyrspress i skitoptursmiljøet
på en folkehøjskole

af

Nikolaj Arlund, kandidatnummer 205

Gustav Tøstesten, kandidatnummer 214

Friluftsliv 3. år bachelor

ID3-322

December 2016

Avtale om elektronisk publisering i Høgskulen i Sogn og Fjordane sitt institusjonelle arkiv (Brage)

Jeg gir med dette Høgskulen i Sogn og Fjordane tillatelse til å publisere oppgaven (Skriv inn tittel) i Brage hvis karakteren A eller B er oppnådd.

Jeg garanterer at jeg er opphavsperson til oppgaven, sammen med eventuelle medforfattere. Opphavsrettslig beskyttet materiale er brukt med skriftlig tillatelse.

Jeg garanterer at oppgaven ikke inneholder materiale som kan stride mot gjeldende norsk rett.

Ved gruppeinnlevering må alle i gruppa samtykke i avtalen.

Nikolaj Arlund, kandidatnummer 205

JA X   NEI___

Gustav Tøstesen, kandidatnummer 214

JA X   NEI___

Sammendrag

I denne bacheloropgave har vi valgt en problemstilling, der undersøger om udstyrspress har betydning for social acceptering inden for et toptursskilmiljø på en norsk folkehøjskole.

Metoden, der er brugt i denne opgave, er kvalitativ. Vores fund er indsamlet gennem semistrukturerede interviews. Vi har udvalgt en folkehøjskole og derfra fire informanter, og her er der brugt tragtinterview som metode til at stille spørgsmål.

Vores fund er blevet analyseret op imod Bourdieus begreber om habitus, kapital, symbolsk vold og felt. Analysen af undersøgelsens fund viste, at informanterne ikke direkte tilkendegav, at der var et pres blandt eleverne til at have eller købe signifikante udstyrsartikler. Imidlertid blev det gennem analyse og Bourdieus begrebsapparat tydeligt, at der var visse uerkendte dominansforhold mellem uerfarne og erfarne elever, der skabte et udstyrspress i klassemiljøet. Dette i tilknytningen til acceptnormer etableret af topturkulturens forankring i medier og det senmoderne samfunds kultur.

Forord

Vi er begge født og opvokset i Danmark. I en tidlig alder blev vi betaget af de fantastiske norske fjelde, som nu har gjort, at vi er bosat i Sogndal. Vi elsker friluftslivet, hvor aktiviteterne ski og klatring har størst interesse. Aktiviteten skitour startede som en glød, men er gradvist blevet til en flamme over de sidste 3 år. Igennem vinteren bliver mange solskinsrige dage brugt på ski, hvilket giver os en stor interesse for udstyr. Derfor har vi også begge et solidt forbrug af udstyr, så da vi skulle finde frem til et tema for en bacheloropgaven blev vi hurtigt enige: udstyr. Men det er ikke bare os, som har den interesse. Vi bemærkede, at mange andre brugere af friluftslivet også gik op i deres udstyr, hvilket ledte os til en problemstilling om udstyrspres.

Vi sidder og giver hinanden et godt håndtryk og siger tak for samarbejdet. Efter mange timer med suk og pusten, så synes vi alligevel, at det har været en god kamp mellem os og opgaven. Der skal gå en tak til informanter, uden jer ville det være en kortfattet opgave. Lærerne som har hjulpet med at komme i kontakt med informanter skal også have tak. Vi er meget taknemmelige for alle de e-mails og telefonopkald i har besvaret. Til slut skal der gå en særlig stor tak til Petter Erik Leirhaug for hans indsats. Det har været helt nydeligt at få dig med på denne opgave.

God læsning!

Nikolaj og Gustav

Indholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Forord	4
1.0 Indledning	6
1.1 Baggrund	6
1.2 Problemstilling.....	7
1.3 Begrebsafklaring.....	8
2.0 Teori	9
2.1 Habitus, hvordan verden åbenbarer sig	9
2.2 Symbolsk kapital og felt	10
2.3 Feltet som et spil om sociale positioner.....	11
3.0 Metode	12
3.1 Hvorfor kvalitativ metode?.....	13
3.2 Forskningsinterview som metode	13
3.3 Afgrænsning og udvælgelsesmetode	14
3.4 Tolkning af empiri	15
3.5 Metodiske komplikationer	15
3.6 Etik og beskyttelse af personoplysninger	16
4.0 Analyse og diskussion af forskningsresultater	17
4.1 Elevernes forestilling om folkehøjskolen som frit og inkluderende fællesskab.....	17
4.2 Udstyrspres som uerkendt praksis	18
4.3 Udstyrspres som symbolsk vold	19
5.0 Videre diskussion	20
5.1 Udstyrspres – et spørgsmål om legitim deltagelse	21
5.2 Den gode og den dårlige topturskører	21
5.3 Sammenhængen mellem proskills og udstyr	23
5.4 Erkendt eller uerkendt magtforhold?	25
6.0 Konklusion	27
7.0 Litteraturliste	28
8.0 Bilag	30
Bilag 1	30
Bilag 2	32
Bilag 3	33

1.0 Indledning

Denne bacheloropgave vil have sit udgangspunkt i problematikker om udstyrspres inden for det norske friluftsliv. Der kan ses en tendens til, at udstyr spiller en større rolle i moderne friluftsliv.

Der er flere bidrag fra forskere og landsdækkende undersøgelser, der beskriver hvordan det norske friluftslivet gradvis forandrer sig fra en stor kollektiv aktivitet, til at blive mere differentieret og opdelt i mange små aktivitetsformer (Bischoff & Odden, 2002). Flere af disse nye aktivitetsformer er karakteriseret ved at sætte høje krav til udstyr og deltageres kompetencer. Vi har valgt at undersøge, hvordan udstyrspres kan spille en rolle i optagelsesnormer og accept af medlemmer indenfor skitoptursmiljøet. Denne aktivitet har i de seneste 5 til 10 år udviklet sig i Norge til et alternativ til den etablerede liftbaserede skisport¹. Gennem medier, kommercielle reklamer og professionelle aktører defineres denne kultur særligt gennem skiudstyr og beklædning, der er specielt designet til toptur og freeride. Dette betyder at udstyret bliver signifikant i forhold til værdi og normskabelse i gruppen af udøvere, og giver det grund til at antage, at det at have det rigtige udstyr får betydning for accept af og optagelse i denne alternative ski kultur.

1.1 Baggrund

Vi som skriver opgaven er begge vokset op i Danmark, men er nu tilflyttet til Sogndal. Her er vi aktive om vinteren i skitoptursmiljøet som mange andre indbyggere. I de tre år vi har været bosat her, har vi set en tendens til, at udstyr spiller en væsentlig rolle for at dyrke denne aktivitet. På baggrund af erfaringer og oplevelser med udstyr, mener vi at udstyrspres er et vigtigt emne at belyse. Arne Næss kritiserede udviklingen i brugen af udstyr i friluftsliv allerede i 1976:

«Samarbeid mellom industriens og konkurransesportens representanter har ført til et enormt utstyrspres: Stadig nye såkalte forbedringer blir markedsført og normer om utskiftning blir innprentet og akseptert av store deler av befolkningen. Raffinement som kan være av betydning i toppkonkurranser, men som er helt latterlig å anskaffe til friluftsliv, blir allikevel solgt til de velstående og sløvere deler av allmenheten ved smart salgsteknikk» (Næss, 1976, s. 306).

Bannerførere for friluftslivet som samlende og folkelig kultur, kritiserer disse nye friluftaktiviteter som moralsk, etisk og æstetisk ukorrekte og i strid med grundlæggende

---

¹ Hvordan topturskulturen forholder sig til andre typer skiaktiviteter eller traditionelt friluftsliv, vil vi ikke uddybe i ud over det som nævnes af informanterne.

værdier i friluftslivet (Tordsson, 2010). Ligeledes at udviklingen af disse nye specialiserede og individorienterede aktiviteter systematisk udelukker dem, som ikke er kapitalstærke nok eller besidder den rigtige kompetence. På den måde vil friluftslivet i fremtiden ikke være for alle og have sin universelle samlende karakter (Bischoff & Odden, 2002; Klepp & Bjerck, 2009; Klepp & Skuland, 2010; Ingulfsvann, 2008).

Denne opgaves mål er at undersøge dette tema åbent og belyse om udstyrspres systematisk udelukker bestemte personer eller grupper fra at deltage i skitoptursaktiviteter og blive en del af skikulturen, der er skabt ud fra denne aktivitet. Vi forventer, at der inden for topturs miljøet skabes normer og identitetsværdier gennem signifikante valg af skiudstyr og ski beklædning.

1.2 Problemstilling

Hvilken rolle spiller udstyr i forbindelse med social accept i skitoptursmiljøet?

En besvarelse på ovenstående problemstilling vil ske på baggrund af fund fra en klasse på en folkehøjskole. Vi ønsker at undersøge om udstyr bidrager til distingverende effekter og får betydning for, hvordan elever accepteres i det sociale felt, som skabes rundt om denne aktivitet på skolen. Vi vil slutteligt diskutere, om dette er af en negativ eller positiv karakter.

Vi har valgt at operationalisere udstyrspres på to parametre; *materielt* og *socialt pres*. Som distingverende faktor er udstyrspres ikke kun et spørgsmål om at købe det rigtige udstyr, men også bruge det på den rigtige måde, som fordres og giver accept inden for miljøet. Parametrene konkretiseres i to hovedspørgsmål: 1. Hvordan får socialt miljø betydning for hvordan udøvere vælger toptursudstyr? Dette materielle parameter indeholder konkrete spørgsmål, om eleverne har oplevet pres til f.eks. at købe skredsøger eller have let nok udstyr til at følge med de andre på tur. 2. Hvordan har skiudstyrets symbolske værdi betydning for accepteringen i miljøet? Dette parameter omhandler sociale og kulturelle spørgsmål om værdier og holdninger der er knyttet til udstyrets symbolske værdi. Heri hvordan udstyret erhverves og bruges til at positionere sig inden for det sociale felt.

Med afsæt i tidligere resultater (Langseth, 2012; Pedersen, 2013) kan der findes grundlag for at analysere toptursmiljøet ud fra Pierre Bourdieus sociokulturelle perspektiver. Hans begreber

om sociale felter, habitus og kapitalformer kan bruges til at analysere topturkulturen på folkehøjskolen og kortlægge de interne sociale koder blandt eleverne.

Først og fremmest er vi interesserede i Bourdieus sociologiske perspektiv, fordi det tillader et lidt anderledes blik på friluftslivsaktiviteter, end det der normalt er brugt i undersøgelser inden for friluftsliv (f.eks. psykologiske eller individbaserede perspektiver). Det er et ståsted, der behandler spørgsmålet om, hvorfor individer drages af og søger oplevelser i naturen på en ny måde. Tidligere undersøgelser har fokuseret på, hvorfor netop kontakten med naturen gav en indre ro eller mental tilstand af flow (Langseth, 2013). Imidlertid indikerer f.eks. Langseths forskning (Langseth, 2012), at der er mange andre årsager til, at vi opsøger aktiviteter i naturen. Specielt når man skal begrunde nyere former for friluftslivsaktiviteter som surfing, toptursski og basejumping, der er tæt forbundet med det senmoderne samfund vi befinder os i (ibid).

Vi ønsker at anvende et sociologisk perspektiv og analysere betydningen af udstyr i skitoptursaktiviteten mere indgående for at diskutere en af de moderne friluftslivsaktiviteter med et andet udgangspunkt.

Problemstillinger omkring friluftsliv og udstyrspres i et sociologisk perspektiv er ikke blevet undersøgt i videre akademisk udstrækning, men vi ser et grundlag for, at dette kan forsøges.

1.3 Begrebsafklaring

Her vil vi kort præsentere to begreber, som er centrale i denne opgaves problemstilling og diskutere forståelsen af udstyrspres.

Skitoptur: På norsk bliver ordet ”topptur” brugt når man færdes på ski i fjeldet, men også til fods. Vi har derfor valgt at bruge ordet skitoptur, som en sammensætning af det at stå på ski og toptur. Randonee eller Alpine Touring er de to mest brugte engelske begreber for skitoptur. Randonee er en form for tur, hvor specielle bindinger og fæller bliver brugt under skiene for at komme op i fjeldet med kun ens egen styrke. Ved ønsket højde tages fællerne af og der bliver kørt ned på bare ski (Doyle, 2016).

Udstyr: Norsk retskrivnings- og definitionsordbog forklarer ”utstyr” som – ting som hører til: udstyr; materiel; sager (Språkrådet, 2016). Med ordet udstyr i denne opgave menes der udstyr, som er knyttet til aktiviteten skitoptur. Ski, bindinger, støvler, beklædning, beskyttelse og rygsæk. Hvor ordet udstyr eventuelt bliver brugt på andre måder, vil det fremgå af sammenhængen.

Udstyrspres: Udstyrspres er en sammensætningen af *udstyr* og *press* (på norsk). Press på norsk bokmål defineres i denne sammenhæng som: legge press på noen / øve press på og nynorsk: leggje press på nokon / gje etter for press / kjøpepress (Språkrådet, 2016). I denne forstand er det negativt ladet. I denne opgave vil begrebet bruges neutralt, fordi udstyrspres ikke nødvendigvis er negativt i lyset af opgavens sociologiske perspektiv.

2.0 Teori

I dette kapitel vil det teoretiske begrebsapparat for undersøgelsen præsenteres. Begreberne vil være fundet i Pierre Bourdieus forfatterskab. Opgavens sociologiske indgangsvinkel og fremgangsmåde har ligeledes inspiration fra Langseth (2012), men vores problemstilling er dog en anden end hans. Derfor vil teorien, der præsenteres, primært komme fra Bourdieu.

2.1 Habitus, hvordan verden åbenbarer sig

Begrebet habitus kan oversættes til værdi- og normsystemer, kulturelle vaner eller holdningssystemer som deltagere i et fællesskab orienterer sig efter. Dette er de kropslige og kognitive strukturer, der ligger til grund for menneskers handlinger, meninger og valg. (Bourdieu & Wacquant, 1996 i Fehler u.å.). Habitus kan defineres som systemer af skemaer for opfattelse, tænkning og handling, der både strukturerer og er struktureret af holdninger, som konstrueres gennem en lang kulturhistorisk praksis (Järvinen, 2007). I norsk kontekst snakkes der om en unik friluftstradition, som i denne optik bliver til en særlig ”friluftshabitus”. Størstedelen af den norske befolkning dyrker friluftsliv i en eller anden form. Dette er en grundpille i den norske selvforståelse og kultur. Friluftshabitus må således forstås som resultat af en grundlæggende socialisering til og internalisering af normer og værdier om friluftsliv.

Habitusbegrebet forklarer hvordan mennesker kan handle fornuftigt uden at være stringent rationelle. De handler i overensstemmelse med det sociale felts² krav og normer, idet feltet på den ene side: ”*strukturerer habitus som et internaliseret produkt af feltets immanente nødvendigheder*” (Bourdieu & Wacquant 1996, s. 112 i Fehler, u.å) og habitus på den anden side ”*bidrager til at konstituere feltet som en verden, der giver mening, med værdier, det kan betale sig at efterstræbe*” (ibid.). Habitus er en ”socialiseret subjektivitet”, det individuelle, personlige og subjektive, er således socialt og kollektivt forankret (Fehler, u.å). Pointen er, at den menneskelige bevidsthed er socialt struktureret. Den opererer inden for visse tanke og videns- kategorier, i særlige mentale matricer, som er resultatet af personens baggrund især i

---

² Definition på felt kommer i næste afsnit.

forhold til opdragelse og uddannelse (ibid.). Dette ses konkret ved, at elever på folkehøjskole konstruerer signifikante værdier omkring deres praksis og identitet som toptursudøvere, hvor det at have noget bestemt udstyr (have toptursski) og ikke mindst bruge (benytte og gå med) dette udstyr på en bestemt måde, indlejres som en grundlæggende norm. Denne praksis opleves helt naturlig, fordi disse normdannelser, blot er en gentagelse og reproduktion af den friluftshabitus som eleverne er vokset op med.

2.2 Symbolsk kapital og felt

Begrebet *kapital* er den værdi eller ressource, som agenten er i besiddelse af. Den relative værdi af kapitalen afhænger af det felt, som den bringes i spil i. Gennem sin kapital har agenten mulighed for at opnå indflydelse på feltet og derved opnå magt. Kapital eksisterer i tre grundformer: *kulturel kapital*, *økonomisk kapital* og *social kapital*. Derudover eksisterer der en fjerde kapitalform, som de tre grundtyper kan fremtræde i nemlig *symbolsk kapital* (Järvinen, 2007). Når en kapitalform tillægges en symbolsk værdi, optræder den altså som en særlig kapitalform. Eksempelvis kan et par smarte ski (økonomisk kapital) fremstå som et statussymbol (symbolsk kapital) (ibid.). Det der skaber denne symbolske kapital, er netop, at individernes opfattelser tillægger kapitalen noget mere. Kapital kan fremtræde i meget forskellige former, når man undersøger strukturer og dynamikker i forskellige sociale sammenhænge. Således vil der være stor forskel på, den kapital man finder frem til, alt efter hvilket felt man undersøger (Fehler, u.å).

Bourdieu definerer begrebet *felt*, som en konstellation af objektive relationer mellem forskellige positioner (Järvinen, 2007). Disse eksisterer uafhængigt af individets bevidsthed eller vilje, og defineres som relationer mellem forskellige positioner. Positioner eksisterer objektivt igennem de bindinger de påtvinger de aktører, der udfylder positionerne (Fehler, u.å). Aktøres positioner i feltet afhænger af deres relative mængde af kapital. Kapital bliver inden for feltbegrebet forstået, som en aktørs ressourcer og kompetencer, der giver en relativ mulighed for at udøve magt og dermed indflydelse på feltet (ibid.). I denne optik vil de elever på folkehøjskolen, der besidder en særlig topturs kapital (kompetencer) med dennes dertilhørende udvalg af beklædning, ski og udstyr (ressourcer), kunne positionere sig i forhold til de andre elever.

I forbindelse med udøvelse af positionering og magt er begrebet *symbolsk vold* centralt. Den er en ikke-fysisk vold, der udøves med stiltiende accept af både den dominerende og den dominerede, idet dominansforholdet er uerkendt af begge parter (Fehler, u.å). Denne opstår

gennem kommunikationen mellem agenterne, hvor: "*enhver sproglig interaktion rummer muligheden for, at der kan udøves symbolsk vold*" (Bourdieu & Wacquant 1996, s. 130 i Fehler u.å). Denne mulighed forøges, hvis der er stor forskel på de positioner, som agenterne er i besiddelse af i forhold til den relevante kapital i feltet. Således rummer alle situationer med kommunikation mellem agenter muligheden for, at der udøves symbolsk vold. I Bourdieus optik har ikke alle folkehøjskoleelever lige mulighed for at udtrykke sig på feltet grundet forskelle i viden og sproglig referenceramme (ibid.). Dette betyder, at sprog er en ressource som ikke er til rådighed for alle elever i samme mængde og kan resultere i en systematisk distingverende effekt, som det ses mellem den sociale elite og underklasse i det moderne samfund. Heri forstået at nogle højskoleelever ikke har samme mulighed for at udøve symbolsk vold over for andre elever og at dette forhold ikke kan forandres af eleven selv. Om sådanne særligt dominante forhold eksisterer i problematikker med udstyrspres vil blive beskrevet i kap. 6 og 7.

2.3 Feltet som et spil om sociale positioner

Feltbegrebet ses som en konstellation af objektive relationer mellem forskellige positioner. I feltet kæmpes der, som i et spil mellem forskellige positioner med udgangspunkt i den habitus der gælder på feltet (Fehler, u.å). Disse udgøres af forskellige værdi- og normsystemer, der til forskel fra spilleregler er mulige at ændre og ikke nødvendigvis er bevidste. Det der "spilles" om i feltet, er de forskellige positioners indbyrdes magtforhold. De kort, der spilles med, er de forskellige kapitalformer. Deltagerne kan stige i status og anerkendelse ved at øge deres kapital, men også at ændre kapitalens relative værdi. Den relative værdi af en form for kapital kan altså variere over tid og afhængig af hvilket felt der kæmpes i (Fehler, u.å). Drivkraften i feltet er således magtkampen mellem de forskellige positioner. Feltet ophører med at eksistere når der ikke længere eksisterer en kamp internt i feltet, dvs. når én dominerende position er i stand til at undertrykke eller eliminere modstanden fra alle andre positioner (ibid.). Fællesskabet og den sociale kontekst der skabes ud af folkehøjskolen kan ses i optik af et "socialt spil". Eleverne vil til stadighed forsøge, at positionere sig over for hinanden ved at producere og reproducere nye og gældende normer. Det er centralt, at spillets regler ikke er rigide og statiske, men er til evig forhandling. De gældende normer og den dertilhørende kapital vil altid forme sig efter de magtkampe der opstår. Således er et felts grænser dynamiske og forandres (Fehler, u.å). Grænserne for et felt går dér, hvor effekterne eller påvirkningen fra feltet ophører (ibid.). Centralt i en tolkning af Bourdieus begreber er den enkelte elev, som aktørs mulige "frihed" eller mangel på samme. Det er vigtigt i forhold til skitopturs feltet, at vægtlægge dennes

dynamiske karakter og hvordan det er muligt for den enkelte elev, at vælge et andet felt, hvor dennes habituelle baggrund og kapital bedre kan positioneres og give magt inden for feltet.

I forbindelse med dominans er det centralt, at Bourdieu ikke benytter en modstilling mellem frivillighed og tvang, men at dominansen er kendetegnet ved en ureflekteret accept af dette dominansforhold (Fehler, u.å). Eleverne på folkehøjskolen ved således ikke, at de er en del af dette sociale spil. Symbolsk vold opstår netop i samspillet mellem agenter og dette dominansforhold skabes på baggrund af en ureflekteret tilslutning fra begge parter (Järvinen, 2007). Denne tilslutning udspringer af en miserkendelse hos agenten, der udsættes for den symbolske vold, fordi denne netop er en uerkendt accept på baggrund af, at agenten ser disse sociale forhold som naturligt forudsatte og derfor ikke sætter spørgsmålstegn ved dem. Dette skyldes, at den dominerede agent har internaliseret og er socialiseret ind i de strukturer, som udgør verden omkring denne (Fehler, u.å). På denne måde er den undertrykte part ligeledes med til at opretholde dominansforholdet. Dominans og symbolsk vold er dog ikke grundlæggende en negativ ting. Individet formes og disciplineres inden for alle sociale felter og ekskluderes fra disse, når vi som individer bryder grundlæggende regler og normer. Det er denne mekanisme, der er grundlaget for indlæring og kunne omgås andre mennesker. Således kan elever der ikke accepteres eller lukkes ind i det sociale fællesskab på en folkehøjskole, bestemt også selv have skyld heri, hvis eleven ikke handler efter grundlæggende regler og normer.

I forhold til udstyrspres er ideen om positionering og symbolsk vold central. Hvis difference i en elevgruppe på grund af stor forskel i friluftshabitus og kapital baseret på normer og værdier knyttet til udstyr, forhindrer enkelte elever i at blive legitimt optaget i fællesskabet i klassen er der et grundlæggende problem. Hvis elever ikke accepteres på grund af arbitrære faktorer, altså faktorer som eleven ikke selv er skyld i eller kan gøre noget ved, er det i strid med grundlæggende klassiske idealer i friluftslivet. Denne kritik af skitoptursaktiviteten ses tydeligt i tidligere teori af Faarlund (1973) og Tordsson (2013). Om sådanne deterministiske forhold imidlertid eksisterer i problematikker med udstyrspres vil yderligere drøftes senere i opgaven.

3.0 Metode

I dette kapitel vil vi præsentere vores metodiske overvejelser og valg.

Metode er et værktøj, som bliver brugt til at indhente data og kategoriseres som *kvalitativ* eller *kvantitativ* (Dalland, 2012). Begge metoder har hver sine egenskaber til, at kunne undersøge problemstillinger, og tilvejebringe forståelse af samfundet og hvordan individer, grupper og

institutioner fungerer sammen (ibid.). I denne opgave har vi valgt en kvalitativ tilgang. Dalland (2012) skriver, at en kvalitativ metodetilgang handler om, at finde meninger og oplevelser som ikke kan forklares i tal eller målinger (Dalland, 2012). I dette afsnit skal der yderligere belyses, hvorfor netop denne metodetilgang er valgt, samt hvordan den metodiske fremgangsmåde er udarbejdet.

3.1 Hvorfor kvalitativ metode?

Valget af metode blev i første omgang kvantitativt. Idéen var at sende spørgeskemaer ud til elever på folkehøjskoler over hele landet og dermed indhente data der skulle give et bredt geografisk svar på problemstillingen. Dette blev overraskende ambitiøst. Vi erfarede også at vi skulle have en dybere forståelse af temaet for at udarbejde en god spørgeskemaundersøgelse. Derfor måtte vi gå til problemstillingen med en anden metode.

Nogle af kendetegnene ved en kvalitativ metode er muligheden for at gå i dybden med få undersøgelsesenheder og kunne få det karakteristiske frem i disse (Dalland, 2012). Med dette nyerehvervede udgangspunkt ønskede vi at udføre interviews, der ville kunne få dybdegående og mere personlige svar frem end vi ville kunne få ved en kvantitativ metode.

3.2 Forskningsinterview som metode

Ifølge Kvale & Brinkmann (2009) er formålet med et kvalitativt forskningsinterview, at få perspektivet fra en informants daglige liv, ved at bruge en bestemt metode eller spørgeteknik. Interviewet har til hensigt at blive en dybere samtale end en hverdagssamtale, hvor det senere er muligt at fortolke svarene og systematisk sætte disse i en videnskabelig sammenhæng (Kvale og Brinkmann, 2009).

Den interviewform vi har valgt at bruge, betegner Kvale & Brinkmann (2009) som et semistruktureret interview. Her har vi udarbejdet en interviewguide³ hvor vi har brugt to overordnede forskningsspørgsmål og herunder underspørgsmål. Med denne form for interviewguide er spørgsmålene en guideline for, hvornår forskellige spørgsmål skal stilles og er relevante, samtidig med, at der er åbenhed for at stille dybdegående spørgsmål, hvis det er nødvendigt (Kvale og Brinkmann, 2009). For at kunne bruge denne hensigtsmæssigt, er det nødvendigt at interviewereren har et skøn og en forståelse for, hvornår netop spørgsmålene er relevante og bidrager til at føre samtalen i den rigtige retning (ibid.) I udførelsen af vores interviews var dette en udfordring. Det første interview blev udført meget bindende til

---

³ Se bilag 1.

interviewguiden, hvilket vi anser som manglende erfaring i det at udføre interviews. Derimod kunne vi konstatere, at interview tre og fire blev mere flydende og naturlige, samt at vi fik stillet uddybende spørgsmål, som ikke stod nedskrevet i interviewguiden. Efter det sidste interview kunne vi mærke, at vi havde opnået et bedre indblik i informanten og vi var blevet mere selvsikre i udførelsen af et interview.

Der er flere tilnærmelser til denne interviewform og hvordan spørgsmålene skal udarbejdes på. Kvale & Brinkmann (2009) beskriver hvordan et traginterview er en metode til at stille spørgsmål, hvor man starter interviewet med brede spørgsmål, og så imod slutningen gør spørgsmålene mere konkrete. Vi valgte at bruge denne interviewform. Vi startede interviewet med at høre om interessen for friluftsliv og hvilket udstyr informanten har. Derfra bevægede vi os videre over i mere dybdegående spørgsmål og til slut stillede vi direkte spørgsmål op imod vores problemstilling om udstyrspres. Før interviewet gav vi ingen information om problemstillingen. Dette gjorde vi for at få informantens spontane opfattelse af emnet, og dermed ikke få svar baseret på forhåndsgivet information og holdninger (Kvale og Brinkmann, 2009). For at kunne gennemføre denne interviewform så er det vigtigt at varetage og overveje de etiske retningslinjer for informeret samtykke (ibid.). Dette skal vi se nærmere på i afsnit 3.6.

Endelig ville vi opnå at skabe et godt indtryk af os som interviewere. Kvale & Brinkmann (2009) mener at de første par minutter er afgørende og det er derfor vigtigt at informanterne får en positiv opfattelse af os fra starten af. Dette opnås ved at lytte opmærksomt, samt vise respekt og interesse (Kvale og Brinkmann, 2009). Dette ser vi bestemt som opnået og vi antager, at informanterne følte sig komfortable under hele interviewet, da der var både var latter, smil og alle sagde ja til at interviewet var gået godt.

3.3 Afgrænsning og udvælgelsesmetode

I forbindelse med valg af metode måtte der også træffes konkrete valg med hensyn til informanter og hvor de skulle komme fra. Afgrænsning af emnet og dennes empiriske omfang stod ligeledes centralt for at være realistisk med bachelorens rammer. Vi har derfor udvalgt en folkehøjskole med en skitopturslinje og en geografisk lokalitet, der har en central placering for skitopturskulturen.

En folkehøjskole blev valgt for at kunne besvare vores problemstilling, da denne er et afgrænset fællesskab for unge mennesker, der oplever stor sammenhængskraft og derigennem påvirker hinanden socialt. Vi kontaktede skolelederen på folkehøjskolen og fik lov til at kontakte lærerne der underviste på de skirelaterede faglinjer. Linjen *Ski og Sykkel* blev valgt ud, fordi denne var

den mest udstyrstunge linje på skolen og eleverne på denne skulle på deres første topskitur indenfor nær fremtid. I samarbejde med linjelæreren, blev vores tema om brug af udstyr præsenteret på en linjesamling og ti informanter meldte sig frivilligt. Ud fra linjelærers faglige skøn og sociale kendskab til eleverne, blev fire elever valgt ud til interview.

Dette kan karakteriseres som et strategisk udvalg (Dalland, 2012). Vi har udvalgt informanter som vi tror har oplevet udstyrspres, enten bevidst eller ubevidst. Dette skal sikre et informativt datagrundlag for at svare på problemstillingen inden for de rammer opgaven tillader.

3.4 Tolkning af empiri

Som tolkningsmetode er ad hoc meningsgenerering blevet valgt. Vi har først brugt meningsfortætning som metode, hvor der er blevet udvalgt specifikke citater, som sammenfatter informanternes mening. Derefter meningskategorisering, hvor fælles tendenser og fænomener mellem de forskellige interviews kategoriseres, ud fra emnerne i vores problemstilling. Slutteligt bruger vi meningstolkning, hvor vi går i dybden med citaterne og sætte dem op mod det teoretiske udgangspunkt i Pierre Bourdieu.

3.5 Metodiske komplikationer

I forbindelse med de metodiske valg, vil der altid være grundlæggende videnskabsteoretiske og metodekritiske spørgsmål der må stilles.

Et alternativ til fire semistrukturerede interviews kunne være at have været med eleverne på tur og følge dem over en hel vintersæson. Dette ville kunne give et dybdegående kendskab til elevernes oplevelser gennem observation, hvilket kunne have dannet grundlag for efterfølgende interviews. Imidlertid var dette ikke muligt inden for denne bachelors rammer og tidsperspektiv.

Harboe (1999) bruger begrebet Rosenthalereffekten om problematikker ved at foretage interviews. Denne effekt er forskerens ubevidste påvirkning på de informanter, som skal interviewes (Harboe, 1999). Dette kan muligvis være med til at påvirke validiteten i undersøgelsen (Kvale og Brinkmann, 2009). I forhold til indsamlingen af kvalitativt data, er det ekstra vigtigt for forskerne, at forsøge og holde en distance fra forskningsfeltet og efterstræbe, så stor objektivitet som muligt. Imidlertid er dette ifølge flere teoretikere (Ryen, 2002; Kvale og Brinkmann, 2009; Hellevik, 2002; m.fl.) utopi at tro på fuldstændig objektivitet. Vi som forskere vil altid bære ”kulturelle briller” der påvirker vores forståelse af omverdenen. Dette er en problematik vi er bevidste om og vi mener derfor at Bourdieus teori kan bidrage til at opretholde en kritisk distance til det indhentede materiale.

Inden for kvalitativ forskning sker sikring af validiteten og dermed datamaterialets pålidelighed ud fra forskellige metoder. Grønmo (2004) fremhæver især stabilitet og ækvivalens. I forhold til dette studie vil datamaterialets stabilitet sikres ved, at gennemgå observationsnotater, interviewoptagelser og interviews notater kritisk flere gange. Grønmo (2004) ser det at gennemgå materialet flere gange på forskellige tidspunkter, som en legitim måde at tjekke datamaterialets validitet på (Grønmo, 2004). Dette har vi gjort undervejs i transskriberingsprocessen. I forhold til studiets ækvivalens har vi gennem hele bearbejdningen af råmateriale og transskribering byttet og læst hinandens arbejde og tjekket om det passede overens med interviewene vi havde digitalt.

Grundlæggende må der slutteligt tages visse forbehold i forhold til validitet. Det må påpeges at mængden af indsamlet empiri begrænser undersøgelsens generelle gyldighed. De påstande og resultater der fremstilles i denne undersøgelse begrænser sig til en folkehøjskole som denne bachelor har undersøgt. Det må altid diskuteres om vore tolkninger af det pågældende empiriske materiale er fuldt objektive. Ud over disse reservationer mener vi at have truffet de mulige foranstaltninger for at kunne skabe gennemsigtbarhed og troværdige analyser.

3.6 Etik og beskyttelse af personoplysninger

Eftersom vores interview blev bygget op som et traginterview, så skal vi overholde det Kvale og Brinkmann (2009) omtaler som informeret samtykke. For at deltage i forskningsprojektet skal det fremgå, at deltagelsen er frivillig, man kan trække sig fra projektet når man vil, og det overordnede formål med undersøgelsen (Kvale og Brinkmann, 2009). I tillæg informerede vi dem om, at det hele ville fremgå anonymt. På baggrund af dette udleverede vi et informationsskriv til informanterne før udvælgelsen⁴. En anden løsning ville have været at give fuldstændig information. Fordelene ved dette er, at informanterne ikke bliver vildledt og at der oplyses om sensitive sider ved projektet som kan få betydning for informanterne efterfølgende. Begge løsninger var op til overvejelse, men argumentet for at få så spontane svar som muligt ved at undlade information vejede højest. Samtidig så vi ingen negative konsekvenser ved dette valg, samt vi gav i tillæg fuld information efter interviewet til informanterne, hvilket påpeges af Kvale og Brinkmann (2009) som en nødvendighed.

For at kunne gennemføre interviews skal personoplysningsloven overholdes. Loven har til formål, at personoplysninger bliver behandlet så de ikke krænker den enkelte

---

⁴ Se bilag 2.

(personopplysningsloven, 2000). I indsamlingen af data har vi valgt at holde alt anonymt, vi har ikke fremlagt personoplysninger og vi har i tillæg behandlet dataene anonymt.

Vi valgte ikke at søge hos NSD om godkendelse til dataindsamling. Ud fra deres meldepligttest på hjemmesiden, fik vi bekræftet at det ikke var nødvendigt at ansøge⁵ og efter samtale med vejleder blev det besluttet at vi kunne fortsætte uden meldepligt.

4.0 Analyse og diskussion af forskningsresultater

I nedenstående vil resultaterne af interviewene præsenteres og analyseres. I første afsnit vil de empiriske fund undersøges i lyset af forskningsspørgsmålet om, hvordan det sociale miljø på en folkehøjskole er bestemmende for, hvilket udstyr eleverne køber.

4.1 Elevernes forestilling om folkehøjskolen som frit og inkluderende fællesskab

Et umildbart indtryk af svarene fra informanterne i undersøgelsen viser, at alle som medvirkede ikke direkte betragtede udstyrspres som et problem på deres folkehøjskole. De kunne stort set alle sammen beskrive, hvordan dette sikkert var et problem andre steder eller at de havde hørt om problemet. De beskriver alle hvordan folkehøjskolen for dem fremstår, som et meget åbent og inkluderende miljø, hvor der er plads til alle: *"På folkehøjskole så er folk veldig åben med alt (...) hvis ikke har alt ret på stel så er det på en måde accepteret"*. Her understreger en af informanterne, at miljøet på skolen tillader, at folk kan erhverve og benytte det udstyr de vil. Yderligere udtaler en anden informant at; *(jeg) tror ikke nødvendigvis at eleverne har så mye påvirkningskraft på hvad andre folk køber"*. Dette understreger informanternes ide om, at folkehøjskolen er et frirum, hvor alle kan agere frit og opbygge egen identitet. Flere af informanterne fortæller, at de tror udstyr spiller en stor rolle i "rigtige" skilmiljøer, som de f.eks. eksisterer i Hemsedal eller i Charmonix, hvor mange af de professionelle atleter hører til;

"kanskje det er mere andre miljøer som er (rigtige) skilmiljøer. At da der er mye mer fokus på det rette udstyret og de rette tingene. Men vi går jo på en folkehøjskole og det viktigste er at vi har noget som fungerer så vi kan have det gøy med ligsom".

Imidlertid mener Langseth (2013) netop at disse miljøer med atleter, der bliver præsenteret igennem medier og reklamer, har betydning for hvilken symbolsk kapital og habitus der bliver reproduceret, samt gjort gyldig inde for det givne topturs felt (f.eks. på en folkehøjskole). Han påpeger, at der eksisterer en sammenhæng mellem de nye friluftaktivitetens ikonisering og det

---

⁵ Se billag 3.

senmoderne samfunds ideologi (Langseth, 2013). Atleterne indenfor de givne alternative friluftaktiviteter bliver "målestokken" gennem sine ikoners status, for de mange felter der vokser frem indenfor aktiviteten. Dette skaber en forudindtaget forståelse af gældende kapital og habitus inden for feltet. Atleter afbilledet i film som f.eks. "Supervention" skaber særlige identitetsmarkører og attributter for aktiviteten "toptursski" "freeskiing" eller "Randonee". Disse kan den enkelte aktør eller felt optage eller skabe modstand imod (og forstå sig selv herigennem som opposition), men det ændrer ikke på, at disse værdier er betydningskabende og får indflydelse på, hvordan enkelte aktører adopterer aktiviteten. Yderligere påpeger Langseth (2013), at anerkendelse er en central drivkraft for medlemmer indenfor de givne felter, samt at disse vil gå ganske langt for at opnå denne (Langseth, 2013). Nybegyndere eller nytillkomne vil gennem socialisering overtage og internalisere feltets habitus og gøre den til en del af sig selv. For den enkelte aktør vil denne søgen for anerkendelse fremstå som en isoleret indre motivation. Skellet mellem ydre og indre motivation ophører i kontekst af feltet, således at deltageren ikke længere selv kan skille herimellem (ibid.).

4.2 Udstyrspres som uerkendt praksis

I denne optik er det forestillede neutrale fællesskab omkring folkehøjskolen ikke muligt. Ligesom i alle andre sociale kontekster, er eleverne en del af et overordnet felt som er folkehøjskolen, hvor de er pålagt visse internaliserede værdier om folkehøjskolen som fællesskab. Yderligere deltager, hver enkelt elev i mindre felter, der er orienteret efter aktiviteter og faglige retninger. Hver enkelt elev som aktør har en unik sammensætning af tidligere friluftshabitus og forståelse for den symbolske kapital der sættes i spil og positioneres inden for disse felter og på folkehøjskole feltet. Inden for cykel og ski klassen bliver de enkelte elever aktører der søger anerkendelse og bekræftelse igennem positionering og kamp om at gøre deres kapituelle sammensætning gældende.

En af vore informanter beskriver, hvordan en af de andre elever har en særlig status i kraft af, at han har stået meget på ski og rejst rundt som skibums: "*hans ord tæller jo mere når han har kørt myyye mye på ski og har været mye på toptur*". Informanten beskriver hvordan denne elev har været aktiv i samtalerne om udstyr og hvilket udstyr der er egnet for topturer. Han har f.eks. flere par ski til forskellige typer kørsel og har stor faglig viden om topturer. Citatet beskriver hvordan informanten og sandsynligvis de andre i klassen tillægger denne person stor respekt og status. Dette begrundet i hans store mængde af symbolsk kapital og repræsentation af de korrekte værdier forankret i idealiseringen om den "frie" skibums der kører rundt i sin bil og

”kører” det ene fjeld efter det andet (Langseth, 2012). Inden for feltet indtager han en position, hvor han i særlig grad bliver dominant i forhold til de andre.

En anden informant beskriver hvordan denne ofte snakker med andre om udstyr og ture, som et samtaleemne, der er let at snakke om, når man møder hinanden og skal blive kendt: *”Ja... før vi skal ud på ski vil alle jo gerne finde ud af hvem er gode, hvem der har stået meget på ski og sådan”*. Denne informant havde vi indtryk af, var i midten af fællesskabet og en ressource i klassen med store faglige evner (høj kulturel habitus). Da vi optog dette citat og lyttede til det senere, kunne man mærke, at informanten på en måde holdt lidt igen og var opmærksom på ikke at få sig selv til at fremstå, som en af de bedste elever i klassen. Når denne snakker om, hvem der er gode og har stået meget på ski, fornemmer vi at informanten snakker fra sit eget perspektiv og ved at denne befinder sig blandt de bedre elever. Senere i samtalen beskrives det hvordan informanten forsøger, at hjælpe dem som ikke har stået så meget på ski før og inkludere dem i fællesskabet gennem samtale om udstyr og råd om ture. Paradoksalt nok i Bourdieus (1999) optik indtager informanten, herved en dominerende position og dermed denne hjælper en domineret position (Fehler, u.å). Dette tilvejebringer og opretholder sociale strukturer, der indirekte etablerer forestillinger om, hvilket udstyr der er godt at eje og erhverve på den kommende toptur. Latent i disse strukturer, der udøves af aktører med høj accept og status, kan der findes spor af pres til at købe noget bestemt udstyr der giver stor accept inden for feltet. Dette er uerkendt af både af den dominante og den dominerede.

Alle informanterne blev spurgt om de mente det sociale miljø havde betydning for hvilket udstyr folk købte. I denne sammenhæng udtaler en informant: *”Der er jo mange som har f.eks. noget specielt og lidt kult og så vil du måske også gerne have det. Så det tror jeg”*. Dette citat indikerer at der er noget på spil. At visse udstyrsartikler har højere status og dermed giver anerkendelse indad i feltet. En anden informant fortæller om denne påvirkning: *”Det bliver jo sådan verbal reklame. (...) Det er også fordi mange mangler kundskab også. At de går for det som andre har snakket om, i stedet for at vælge selv*. Heri understreges det uerkendte magtforhold, hvor ”mangel på kundskab”, i dette tilfælde er manglende forståelse for, hvilken kapital ”der spilles med” og dermed let influeres af og internaliserer de andre aktørers produktion af værdier og kapital.

4.3 Udstyrspres som symbolsk vold

I lyset af begreberne om symbolsk vold kan udstyrspres ses, som netop et uerkendt magtforhold mellem to agenter inden for feltet. En af vores informanter tilkendegav eksplicit, at han

sandsynligvis befandt sig i periferien af fællesskabet i cykel- og skiklassen. Han havde heraf en lav kulturel habitus hjemmefra og lave forudsætninger for at gøre sin kapital gældende inden for feltet. Ved spørgsmål om hvorfor han havde valgt netop denne folkehøjskole svarede han: *"Jeg vidste ikke hvad jeg skulle blive og sånn. (...) Så måtte have et eller andet og gøre til høsten"*. Dette indikerer, at han ikke har valgt en folkehøjskole på grund af dens friluftaktiviteter eller ski muligheder. I vores samtale blev han spurgt om der var meget snak om udstyr i klassen: *"Æhhhm.. Ja.. Det er (...) meget snak om det synes jeg. Meen øøøhh.. ja..(...) jeg har ikke nogen mening om det.. Jeg plejer ikke at snakke så veldig masse om mit udstyr"* Dette citat beskriver hvordan han som aktør inden for feltet er ny og må adoptere feltets indre logik og ikke i tilstrækkelig grad genkender den symbolske kapital der er gældende. Ligeledes fik han spørgsmål, om han troede samtalen om udstyr mellem eleverne havde betydning på hvad for noget udstyr man foretrak: *"Eh.. Ja det kan være lidt sånn. Såå ja, tror det... Ikke så veldig masse på mig da"*. I begge citater fremstår hans udtagelser lidt usikre og antydningvis forsvarer han sig selv og sin position når han understreger, at han ikke bliver påvirket af de andres snak. Men alligevel mener han, at samtalerne om udstyr får betydning for, hvilket udstyr der betragtes som brugbart og godt at erhverve sig. Her indikeres det netop, hvordan han er udsat for symbolsk vold og internaliseres med feltets logikker og normer om udstyr. Dette understreges når han bliver spurgt om han har oplevet at nogen fik kommentarer på deres udstyr; *"Nej, jeg har ikke fået kommentarer om det. Meen... jeg har ligsom følt det lidt sådan pga. jeg har jo ikke akkurat den bedste cykel"* Her omtaler han de cykelaktiviteter de har haft i klassen tidligere på året. Det er klart at udstyr inden for cykelaktiviteten er lidt ved siden af denne opgaves problemstilling, men det kan antages at det pres denne informant har oplevet kan overføres til skiaktiviteten, som de skal i gang med når sæsonen starter.

Af ovenstående analyse af materiale fra interviewene ses det, at der findes belæg for at det sociale miljø som informanterne er en del af, har betydning for hvordan disse vælger og erhverver toptursudstyr. Hvordan dette udstyr spiller en rolle for hvordan den enkelte elev bliver accepteret og bliver inkluderet i fællesskabet, vil blive diskuteret yderligere i næste kapitel.

5.0 Videre diskussion

I forrige kapitel kunne vi gennem Bourdieus begreber se en sammenhæng mellem det sociale miljø der opstod på folkehøjskolen og hvilket udstyr de nye skielever valgte at købe. Hvordan

dette skiudstyr får en signifikant symbolsk værdi der får betydning for den enkelte bliver accepteret i miljøet vil nu diskuteres.

5.1 Udstyrspres – et spørgsmål om legitim deltagelse

Det ses i ovenstående afsnit at det sociale miljø på folkehøjskolen, har betydning for den enkelte elevs valg og forbrug af udstyr. Imidlertid er dette ikke et interessant fund, hvis f.eks. den informant som tydeligvis blev påvirket, er velfungerende og alligevel oplever sig selv som inkluderet i fællesskabet. Hvis denne kan gøre sin habituelle egenart gældende ved f.eks. udvise gode sociale evner, have selvironi og kunne tænde bål, er problemstillingen om udstyrspres måske ikke et problem. Bentsen (2009) bruger begrebet *legitim perifer deltagelse* der italesætter, hvordan den enkelte deltager i en turgruppe gøres til en legitim deltager og bidragsyder i gruppen (Bentsen, 2009). Inde for friluftslivs aktiviteter bruges dette begreb til at redegøre for, om alle turdeltagere har lige autonomi og kan deltage på lige præmisser. Heri ligger netop en forståelse af, at problematikker, som f.eks. udstyrspres skal italesættes og forebygges for at skabe et socialt klima, hvor alle deltagere føler de har betydning (ibid.). Således må ideen om udstyrspres også diskuteres kritisk, da deltagere godt kan kompensere med anden kapital eller fragmentere feltet, sådan at udstyrets symbolske værdi får mindre betydning. Det må pointeres, at feltet i Bourdieus optik er dynamisk og forandres, hvis en ny type af kapital og habitus kommer ind på feltet og bliver attraktivt for agenterne (Fehler, u.d.).

I forhold til en diskussion om udstyrspres er det således centralt, at redegøre for om udstyrspres er medvirkende til, at bestemte elever ikke bliver legitime deltagere i det sociale fællesskab på folkehøjskolen.

5.2 Den gode og den dårlige topturskører

I interviewene spurgte vi informanterne, hvad der definerer den gode topturskører og hvad der definerer den som ikke er god. Når informanten skulle beskrive dette kom tilkendegivelser om god stil og hvad der giver status: ”(Det er vigtigt at) *køre med god flyt (og) kunne køre i ulikt terræn (...) og køre der hvor der er mye pudder*”. Her ses klare paralleller til hvordan den ultimative skioplevelse præsenteres i medier og film (Langseth, 2012). Den erfarne toptursskikører opsøger den gode sne ude i offpisten, hvor skiftende terræn giver en autentisk oplevelse af frihed. Ligeledes bliver en skikører med dårlig stil beskrevet som: ”(En der) *tager dårlige afgørelser (...) og kører (i) farligt skredterræn uden at vise (til) risiko*” eller ”(i terrenget) *er all over the place*”. Det ses heri hvordan informanterne har klare opfattelser om, hvad der kendetegner den gode og den mindre gode skikører. Sådanne opfattelser beskriver,

hvordan agenterne på feltet kategoriser og placerer andre aktører ud fra den gældende habitus og kapital og dermed hvem som er ”ægte” og ”uægte” eller ”wannabe” toptursskikørere.

I interviewene blev det også stillet spørgsmål, om hvordan udstyr havde en betydning for dette syn på gode og dårlige skikørere. En informant fra inderkredsen af feltet, beskriver stereotypen på en person man kunne have fordomme eller negative meninger om: *”En person som har nok penge til og købe det nyeste af det nye og har lyst til at være god, men ikke er det”*. Informanten tager i citatet afstand fra de aktører der har smart (nyindkøbt) udstyr, men alligevel ikke udviser den rette kompetence og stil. Hermed understreges det, hvordan det ikke er den materielle værdi af udstyret der giver anerkendelse. Imidlertid lyder det som om smart udstyr bliver set ned på. Denne pointe understreges hos en anden informant:

”Man er måske lidt wannabe hvis man på en måde har alt udstyret på plads, men ikke kan nogen ting. Hvis man har alt udstyret, men fortsat ikke kan slå på skredsøgeren. Det ville være lidt sånn..... ja okay, hvad gør du her....”

Der eksisterer altså flere forskellige kapitaltyper af væsentlig værdi, hvor det at have det rigtige udstyr isoleret materielt set, måske er underordnet i forhold til kapital former som kundskab og erfaring. Udstyret i sig selv som æstetisk materiel genstand, tillægge ikke nogen særlig værdi. Videre i samtalen uddyber informanten, hvordan denne vægtlægger udstyr i forhold til f.eks. kundskab om at være på tur om vinteren.

”Jeg syntes det er vigtigt at det ser ud som om skiene er funktionelle, funker og er gode, og at det ikke ser idiotisk ud i forhold til hvad de ellers har på. Og hvis de har noget på sig så de ikke fryser og sådanne ting. Og selvfølgelig hjelm når man skal køre ned. Og hvis det er en cool jakke betyder det jo også noget. Men jeg synes det ser tight ud, hvis du har helt machende sæt udstyr, at de har gået ind i butikken og købt det hele på samme tid”.

I dette citat beskriver informanten, hvordan udstyrets funktionalitet og beskaffenhed er vigtige kriterier. Yderligere også hvordan det er vigtigt, at køre med hjelm og viden om, hvordan man holder sig varm. Informanten beskriver senere hvordan det, at kunne bruge gammelt udstyr optimalt og løse praktiske opgaver med det man har er det vigtigste. Udstyrets æstetiske værdi spiller altså en mindre rolle. Personer der lægger vægt på den æstetiske værdi bliver der direkte set ned på. Dog ligger informanten vægt på, at netop udstyret symboliserer noget særligt. Denne tillægge udseendet og det umildbare indtryk af andre skikørere en bestemt symbolsk værdi. Det må således tolkes, at det er signifikante valg af udstyr med en særlig symbolsk værdi og

høj kompetence, der giver status og anerkendelse, som en rigtig toptursskikører. I denne optik er netop udstyrets funktionalitet og beskaffenhed en særlig symbolsk kapital som en aktør kan besidde (Pedersen, 2013). Det der adskiller eleverne, der er perifere i feltet fra dem der er centrale, er forståelsen af disse koder eller symboler der er dybt interne og indlejrede i et unikt kulturelt sprog. Det er centralt, at de elever der befinder sig i centrum af feltet, vil gøre alt de kan for at beskytte sin position og reproducerer dette sprog af attributter og symboler der adskiller dem fra nybegynderne (Langseth, 2012). I dette tilfælde bliver åbenlys æstetisering af udstyret og mangel på kompetence associeret med netop at være nybegynder eller wannabe.

Informanten henviser også til, at dygtige skikørere med stor kompetence får meget respekt og anerkendelse. Der er ingen tvivl om, at dette har åbenlys betydning for positionering indenfor feltet og at dette i inderkredsen af feltet er en eftertragtet kapital. Hvordan disse personer med høj kundskab og erfarings udstyrsvalg, har betydning for produktion af normer og anerkendelsesværdig kapital er imidlertid interessant at diskutere videre.

5.3 Sammenhængen mellem proskills og udstyr

Hvordan udstyret til en udøver bliver en markør, der udviser en særlig symbolsk kapital, kan kobles sammen med erfarne toptursskikøres proskills og håndværk. Aktører med høj kapital indenfor professionelle skills (teknik, kompetence, viden m.m.) har umildbart betydning for, hvilket udstyr der får den rette symbolske værdi, som er eftertragtet af andre udøvere. Sponsorerede atleter, som dem eleverne dyrker i f.eks. Supervention eller undervisere/lærere der har aftaler med udstyrsproducenter, repræsenterer eliten indenfor topturskulturen. Disse har positioner der skaber gunstige dominansforhold, der får stor betydning for hvad der er efterstræbelsesværdigt (Langseth, 2013). En informant beskriver hvordan bestemte outdoorbands bliver koblet sammen med proskills og erfaring:

”Der er jo nogen mærker, dem kan du jo se på om folk er rutinerte på en måde. (...). Hvordan de bærer skiene. Om du bærer dem i hænderne eller om du har de kontrolleret over skulderen ...åh... på den ordentlige måden. Have dem med tuppen foran og over skulderen. Hvordan du tager af fjellerne og sånn ting. Det er jo viser jo mye rutine”

Informanten tilkendegiver at en persons evner, som skikører bliver koblet sammen med hvilket udstyr denne har. Det udstyr og bekledning som personer der håndterer og bruger udstyret på ”den ordentlige måde” har, bliver særligt anerkendt i feltet. Ligeledes bliver andet udstyr associeret med det at være nybegynder eller wannabe. Videre beskriver informanten også hvordan denne kategoriserer den almindelige skikører eller nybegynder sammen med udstyr

der er købt i Intersport: *"Og så har du jo på en måde den klassiske toppturer (...) med alt Norrøna og Sweet hjelm som du ser i fjeldene overalt"*. Informanten understreger, at dette udstyr bestemt er af fin kvalitet, men ikke har samme symbolske værdi, som det der bliver brugt af dem med stor erfaring og proskills.

Udstyret bliver i denne forbindelse forståelsesrammen eller link mellem aktørerne, som bestemmer om du ved første indtryk fremstår som i midten af eller i periferien af feltet. Flere af informanterne snakkede, om hvordan man hurtigt dannede sig et førstehånds indtryk og billede af de andre skikørere ud fra deres udstyr og hvordan de så ud. Dette giver en indikation af, at eleverne ubevidst kategoriserer hinanden ud fra hvilket udstyr man har indenfor feltet. En informant der allerede har været et år på folkehøjskolen, beskriver hvordan mange kommer første dag med helt nyt udstyr: *"Jeg har lagt mærke til at de fleste har fået ny jakke eller nye turbukser når de kommer her. Og det er meget farverigt. Det tror jeg er en trend, at man har lyst på at købe nyt"*. Heri beskriver informanten, hvordan de nye elever der starter på højskolen har en form for forventning om, at udstyret spiller en rolle og har betydning. Det at informanten understreger, at det er farverigt og en del af en trend, kunne indikere at eleverne tillægger netop udstyret en form for kapiteluel betydning. Disse nye elever forsøger at adoptere og positionere sig med deres tilgængelige forråd og forståelsesramme af udstyrs attributter med referencer til hvad de antager der giver mest accept og anerkendelse inden for kernen af skitourskulturen. Dette i tillæg til alle de andre kapitalformer, som de også sætter i spil. Men ovenstående citater beskriver, hvordan netop udstyret spiller en signifikant rolle i hvordan eleverne forstår og vurderer hinanden.

I forhold til accept og anerkendelse er sammenhængen mellem proskills-kapital og udstyr central. Normer om hvad der er særligt efterstræbelsesværdigt inden for feltet associeres af nybegynderne med det udstyr, som dem med høj status og proskills i feltet bruger. Nybegynderne med lav kapital og manglede habitus vil tolke på udstyret og ikke de "gemte" internaliserede symboler, som de erfarne elever på feltet kommunikerer til hinanden med. Nybegynderen tror at det er det signifikante udstyr (tech binding, lette ski, farven på jakken) der giver status og anerkendelse. Dennes fokus på og æstetisering af udstyret er med til at fastholde denne i periferien af feltet, da dette bliver set ned på af de erfarne, hvis du i tillæg ikke har kompetence og stor erfaring. Den symbolske kapital de erfarne skikørere kommunikerer med aflæses og efterlignes af nybegynderen forkert, således nybegynderen blot bekræfter sin status som nybegynder. Denne mekanisme reproducerer en klar distinktion mellem periferien og centrum af feltet. Ved dette ses en fundamental forskel i forståelse og referenceramme hos eleverne af

topturskulturen og udstyrsartikler der er mulige at købe. Som det blev præsenteret af en informant fra inderkredsen af feltet tidligere, er nybegynderens forventning om at udstyret er centralt og eventuelt pres til at købe dette, et resultat af manglende viden. Mange nybegyndere besidder ikke den viden der skal til for at navigere i alle de nye udtryk og symboler der definerer markedet af udstyr til toptur. Informanten der blev præsenteret i afsnittet om symbolsk vold gav indirekte udtryk for dette ved at sige: ”Jeg har ikke nogen mening om det” eller ”Jeg plejer ikke at snakke så veldig masse om mit udstyr”. Dette understreger hvordan ”udstyret” fremstår fremmed og arbitrært for ham. Gennem interviewet svarede han meget kort, samt det virkede som om han ikke havde nogen fornemmelse af hvad vi egentlig snakkede om, før vi til sidst spurgte om han kendte til udtrykket udstyrspres.

Denne forskel i viden, forståelse og dermed mulighed for positionering inden for feltet, gør dominansforhold mulige, hvor nybegyndere ubevidst føler sig presset til, at købe udstyr for at blive accepteret og legitime af de mere erfarne elever. Dette uerkendt af de erfarne elever fordi de ikke selv tolker deres symbolske kapital på samme måde som nybegynderen.

5.4 Erkendt eller uerkendt magtforhold?

I spørgsmål om udstyrspres er begrebet fra Bentsen (2009) om perifer legitim deltagelse centralt. I lyset af ovenstående analyse og diskussion må det drøftes hvordan problemstillingen med at udstyr får betydning på om elever accepteres og bliver legitime er problematisk.

I lyset af Bourdieus begreber ses det hvordan udstyrspres bliver problematisk i en kontekst, hvor der opstår et uerkendt dominansforhold, der den dominerede ikke er klar over denne bliver domineret. Denne oplever kun sin ”synsvinkel”, hvor udstyret bliver noget som pålægges eller må erhverves, hvis denne skal blive accepteret og kunne deltage. Dette er imidlertid en ganske rigid opfattelse af dette forhold, hvor den dominerede tillægges lav anatomi og lille mulighed til selv at handle. Om dette er tilfældet afhænger igen af konteksten. Det kan formodes at miljøet på en folkehøjskole er ganske pluralistisk og der er flere felter hvor elever kan deltage. Således vil der også inden for cykel og ski klassen, dannes flere felter med hver sin tilslutning af elever der gensidigt producerer deres unikke kapital/habitus og herved positionerer sig. Derfor kan informanten, som vi anså som værende i periferien af toptursfeltet med lav symbolsk kapital godt have høj status og opnå anerkendelse i andre sammenhænge i klassen ved af have andre typer kapital.

Der hvor det kan antages, at udstyrspres bliver problematisk, når udstyr bliver en så dominant og konstant kapitalform, at den fortrænger de andre typer kapital uhensigtsmæssigt meget (og

herved systematisk udelukker bestemte elever). Men det sociale miljø på en folkehøjskole vil altid reguleres af lærere og skolen som institution, som fremmer og styrker de kapitalformer der er gunstige for mestrings- og læringsmiljø. Linjelæren for klassen må betragtes som en vigtig faktor for at informere, tilvejebringe viden om og åbne diskussioner om udstyr. Dette bidrager til at det omtalte dominansforhold bliver erkendt og dermed ikke nødvendigvis et problem. Tidligere kritik af skitoptursaktiviteten hos Faarlund (1973), Næss (1976) og Tordsson (2013) overser måske hvordan vejledere, undervisere og foreninger kan påvirke positivt på problemet. De har tillagt mere deterministiske samfundsforhold for stor værdi i forhold til problemet med udstyrspres.

Yderligere forskning og undersøgelse af mere uafhængige og flydende toptursmiljøer (som vi ser den på f.eks. Norges mange skidestinationer) vil dog kunne vurdere om medlemmerne inden for disse felter har den samme autonomi og mulighed for aktivt at reagere på et udstyrspres.

6.0 Konklusion

I denne bacheloropgave er der blevet undersøgt, hvilken rolle udstyr spiller i forbindelse med social accept i skitopturmiljøet på en folkehøjskole. Først blev der undersøgt hvordan det sociale miljø får betydning for, hvordan udøvere vælger toptursudstyr. De kvalitative fund viser, at eleverne ubevidst positionerede sig i forhold til hinanden og herigennem gør deres unikke sammensætning af kapital og habitus gældende inden for topturs feltet. Under visse forhold, når differencen mellem bestemte elevs samlede kapital er stor, opstår visse dominansforhold, hvor udstyrspres er mulig. Dette med det resultat, at det sociale miljø har betydning for hvilket udstyr elever vælger eller foretrækker. Yderligere er det blevet undersøgt hvordan skiudstyrets symbolske værdi, har betydning for accepteringen i miljøet. Her viste undersøgelsen interessante fund. I lyset af begreberne til Bourdieu er det tydeligt at erfarne elever i midten af feltet udvikler et signifikant sprog, der bliver kommunikeret gennem en særlig symbolsk kapital for at skabe afstand til dem i periferien. Stor difference i kapital og kundskab om feltets habitus, medfører at elever i periferien af feltet systematisk fejl tolker denne symbolske kapital. I mangel på viden fremstår dette sprog abstrakt og utilgængeligt for den uøvede. Denne tolker kun de andres forventning om at noget bestemt udstyr er bedre end andet og at dette er centralt for at få status og anderkendelse indenfor feltet. I sådanne tilfælde er udstyrspres et problem. Imidlertid kan problemer med udstyrspres blandt elever bearbejdes af lærere, folkehøjskoler og landsdækkende institutioner indenfor friluftslivet, ved at informere og starte diskussioner om udstyr.

Disse resultater er interessante fordi de fremmer en mere nuanceret forståelse af problematikken om udstyrspres. Især i forhold til det økonomiske aspekt ved problemstillingen, som der tidligere er lagt vægt på. Vores fund indikerer, at sociokulturelle faktorer også spiller en rolle for problematikken med udstyrspres. Vi må imidlertid tage visse forbehold i forhold til dette. Vores resultater begrænser sig til en enkelt folkehøjskole med fire informanter. Men vi mener at have svaret meningsfuldt på problemstillingen inden for de mulige rammer. Videre forskning med det sociologiske perspektiv, vil være interessant med et større antal informanter i flere forskellige miljøer.

7.0 Litteraturliste

- Bentsen, P. (2009). *Friluftsliv*. København: Munksgaard.
- Bischoff, A. & Odden, A. (2002). *Nye trender i norsk friluftsliv: Utvanning eller forsterkning av gamle mønstre og idealer*. Forskning i friluft
- Dalland, O (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademisk. 5. udgave.
- Doyle, M (2016). Randonee Skiing. *About Sports*. Hentet 05.12.2016, fra: <http://skiing.about.com/od/skiingglossary/g/Randonee.htm>
- Faarlund, N. (1973). *Friluftsliv: hva, hvorfor, hvordan*. Oslo: Norges Idrettshøgskole.
- Fehler, J. O. (u.å.) *Pierre Bourdieu – Habitus*. Hentet 6.12.2016 fra: <http://www.teorier.dk/tekster/pierre-bourdieu.php>
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Harboe, T. (1999). *Indføring i sosiologisk metode*.
- Hellevik, O. (1999). *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Ingulfsvann, A. (2013). *Verdiforskyvning i friluftslivet i lys av økologisk økonomi*. (Doktergradsafhandling), Handelshøgskolen i Bodø, University of Nordland, Bodø.
- Järvinen, M. (2005). Pierre Bourdieu. Anders, H. & Kaspersen, B. L (red.), *Klassisk og moderne samfundsteori. 3. rev. Udg. s. 350-371*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Klepp, I. & Bjerck, M. (2009) *Klær og utstyr for enhver anledning. Friluftslivets spesialisering*. Publisert i Forskning i Friluft 2009. FRIFO-rapport (3). Oslo.
- Klepp, I. & Skuland, E. (2010) *The Rationalization of Outdoor Recreational Outfits*. The 2nd Global Conference "Fashion - Exploring Critical Issues", Oriel College, Oxford University.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. København: Gyldendal akademisk. 2. udgave.
- Langseth, T. (2012). *Spenningsøkingens sosialitet: en sosiologisk undersøkelse av verdisystem i risikosport*. Oslo, Norges idrettshøgskole.

Langseth, T. (2013). *Sosialisering til risikosport*. I Norsk Idrettsmedisin nr. 3, 28. Årgang (s.34-36).

Næss, A. (1976). *Økologi, samfunn og livsstil: utkast til en økosofi*. Oslo: Universitetsforlaget.

Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv?: en studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004*. Trondheim, Norges teknisk-naturvitenskapelige Universitet.

Pedersen, M. (2013). *Æstetiseringen af friluftslivet. Et studie af 6 turlederes udstyrsforbrug, set ud fra et forbrugssociologisk perspektiv (Masterafhandling)*. Bø, Høgskolen i Telemark.

Personopplysningsloven (2000). Lov, 31. April 2000, om behandling av personopplysninger. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet. Hentet fra:
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-04-14-31>

Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlag.

Språkrådet. (2016) Oppslagsord: Utstyr. Hentet fra:
<http://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?&begge=+&OPP=utstyr>

Språkrådet. (2016) Oppslagsord: Press. Hentet fra:
<http://ordbok.uib.no/perl/ordbok.cgi?&begge=+&OPP=press>

Tordsson, B. (2006). *Perspektiv på friluftslivets pedagogikk*. Bø: Høgskolen i Telemark.

8.0 Bilag

Bilag 1

Interviewguide

Introducerende spørgsmål

- Hvorfor har du valgt en folkehøjskole?
  - Hvorfor valgte du cykling og ski?
- Hvorfor interessere du dig for friluftsliv?
  - Hvor har du fået den interesse fra?
  - Er på tur udover det som er planlagt på skolen? Med de andre elever?
- Har du gået på topptur med ski før?
  - Hvis ja: Hvor længe har du gået på topptur med ski?
  - Hvis nej: Hvad motiverede dig til at starte på en skilinje?

Forskningsspørgsmål 1: Hvordan bliver en bruger socialt påvirket til at vælge skiudstyr?

- I skal snart på jeres første topptur med ski? – Har du ski, tøj og skredudstyr fra før eller har du skaffet dig nyt?
  - Hvilken type skiudstyr er det?
    - Nyt eller brugt?
    - Har du selv betalt eller har dine forældre været med til at betale?
  - Har du selv bestemt dette valg af skiudstyr Og hvorfor netop dette?
  - Har du undersøgt forskellige muligheder på nettet eller spurgt om hjælp til at vælge skiudstyr?
  - Ved du hvilket skiudstyr de andre på linjen har valgt?
- Er der meget snak blandt eleverne om skiudstyr og hvilket skiudstyr der er bedst?
  - Hvis ja: Tror du det har påvirkning på hvad folk køber?
  - Er der her tale om kun teknisk udstyr (ski, skredsøger, skovl) eller også beklædning/asseseries?
- Tror du de andre elever tænker over hvilket skiudstyr og beklædning de køber?
  - Er der noget udstyr eller beklædning der er mere ”kult” eller ”rigtigt” end andet?
- Betyder det noget for dig hvilket udstyr du bruger på tur?

- Har du oplevet at nogle fik kommentarer på at deres udstyr var for gammelt eller ikke var ”kult” nok?
  - Oplever du dette som et problem?
  - Har du oplevet det?
- Ville du sige at man bliver påvirket af miljøet her på skolen når man skal købe skiudstyr og beklædning?
- Kender du nogen som ikke har penge nok til at købe det udstyr som ”kreves” for at være med på tur?

Forskningsspørgsmål 2: Hvordan har skiudstyrets symbolske værdi betydning for accepteringen i miljøet?

- (Nu jeg prøve at spørge ind til noget lidt bredere omkring udstyr...). Har du et idol eller person indenfor ski som du ser op til?
  - Hvad er det der gør at den her person skiller sig ud fra andre der står på ski?
- Hvordan tænker du, at en *ægte* person der går på topptur ser ud?
  - Og i såfald: Hvordan ser en der ikke er ægte ud?
    - Har udstyr nogen betydning i denne sammenhæng?
- (Fortælle eksempel fra barne langrend...) Har du oplevet at nogen ikke ville med på tur eller følte sig utilpas fordi de ikke havde godt nok (det rigtige) skiudstyr / udstyr?
  - Har du oplevet det her på skolen?
- Tror du at alle kan blive accepteret i en friluftsklasse uanset hvilket udstyr de havde?
- Tror du nogen føler sig presset til at købe noget bestemt udstyr for at blive accepteret og inviteret med på tur? (f.eks. at skiene er lette nok)

Afsluttende spørgsmål:

- Opsumere svarende og den røde tråd i samtalen
- Har du spørgsmål?
- Hvordan synes du interviewet har været?

Avdeling for lærarutdanning og idrett

Forespørsel om deltagelse i forskningsprosjekt

Formålet med studiet

Prosjektet er en bacheloropgave ved Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF). Formålet med studiet er, at undersøge folkehøgskolestudenters forhold til og tanker rundt utstyr til toppture på ski.

Hvad innebære deltagelsen?

Deltagelsen i projektet innebærer et interview på mellom 20-30 min, hvor vi skal snakke om utstyr til toppture på ski. Planen er at gjennomføre interviewet **fredag d. 18-11-2016**

Deltagelsen i interviewet er anonymt. Ingen personopplysninger vil blive gemt.

Det er frivilligt at delta i studiet, og du kan på hvilket som helst tidspunkt og uten årsag trekke dit sammentykke fra deltagelsen.

Vi håper du har lyst til at bidra til vores studie, og ser verdien i at bidra med dine tanker og dit forhold til at utvide kundskaben om utstyr til toppture på ski.

Vi er på utkig etter 4 informanter. Disse vil blive trukket ut blandt alle de som tilmelder sig. Det er derfor ikke garanteret at du skal delta, selvom du melder din interesse. Vejlederen for prosjektet er Petter Erik Leirhaug, Høgskolelektor ved Høgskolen i Sogn og Fjordane: petter.erik.leirhaug@hisf.no

Har du spørsmål eller lyst til at delta? Så send os meget gerne en sms eller skriv en epost til endten Nikolaj eller Gustav.

Bachelorstudent

Nikolaj Arlund og Gustav Tøstesen

nikolaja@stud.hisf.no - 46986003

gustavt@stud.hisf.no – 92128086

Resultat av meldeplikttest: Ikke meldepliktig

Du har oppgitt at hverken direkte eller indirekte identifiserende personopplysninger skal registreres i forbindelse med prosjektet.

Når det ikke registreres personopplysninger, omfattes ikke prosjektet av meldeplikt, og du trenger ikke sende inn meldeskjema til oss.

Vi gjør oppmerksom på at dette er en veiledning basert på hvilke svar du selv har gitt i meldeplikttesten og ikke en formell vurdering.

Til info: For at prosjektet ikke skal være meldepliktig, forutsetter vi at alle opplysninger som registreres elektronisk i forbindelse med prosjektet er anonyme.

Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, hverken:

- direkte via personentydige kjennetegn (som navn, personnummer, epostadresse el.)
- indirekte via kombinasjon av bakgrunnsvariabler (som bosted/institusjon, kjønn, alder osv.)
- via kode og koblingsnøkkel som viser til personopplysninger (f.eks. en navneliste)
- eller via gjenkjennelige ansikter e.l. på bilde eller videoopptak.

Vi forutsetter videre at navn/samtykkeerklæringer ikke knyttes til sensitive opplysninger.

Med vennlig hilsen,

NSD Personvern